

**KRONIKA VELMI PĚKNÁ
O JANOVI ŽIŽKOVI
ČELEDÍNU
KRÁLE VÁCSLAVA**

KRONIKA VELMI PĚKNÁ O JANOVI ŽIŽKOVI, ČELEDÍNU KRÁLE VÁCSLAVA, POČIENÁ SE.

Když se jest psalo léta od narozenie syna božieho MCCCCX, povstal jest tehdy Mistr Jan Husa i jal se kázati a lid tuze z hříechuov trestati. Tehdy duchovní lid velice jeho jest chválil, řkúce, že duch božie z něho mluví. A když se pak jal kázati na kněžstvo, dotýkaje najvyšího papeže až do najmenšího kněze, i na jich pýchu i na lakomstvie, na svatokupectvie i na kuběnářstvie, a aby kněží světsky nepanovali a zbožie ne-držali, a také jest kázal, že má tělo božie a krev boží pod obojí zpuosobú rozdávana býti lidu obecnému: tehdy se jest kněžstvo proti němu zbúřilo, a řkúce, že jest veň již d'ábel vstúpil a že jest kacieř. A to se dálo v královstvie Českém za krále Vácslava, syna ciesaře Karla, a za arcibiskupa kněze Zbyňka. A když se jest psalo léta MCCCCXV, tehdy jest sbor kněžstva najvyšího obeslal Mistra Jana Husi, aby k ním jel za glejtem do Konstancí; a on jel s Mistrem Jeronymem za glejtem krále Zigmundovým, krále Uherského. A když jest do Konstancie přijel a někteří páni s ním čeští, tu jsú jej

v Konstancí jali, a kněžstva zbavivše, najvyšší kněžstvo na smrt jsú ho odsoudili. A při tom odsuzování král Zigmund seděl na soudě, a jsa glajtovníkem. I kázali jsú jeho upáliti i Mistra Jeranyma také, ale po roce po něm. A to se stalo za arcibiskupa kněze Konráda. A když se jest takový skutek stal, tehdy jsú se Čechové i Moravané proto velmi zbúřili a knězie mnou v Praze i jinde v Čechách i v Moravě po mnohých městech jali se rozdávati těla i krve božie pod obojí zpuosobú lidu obecnému. A vzeli jsú tělo božie v monstrancí a za obyčeje chodili jsú zástupové za tělem božiem, chváléce boha. A když jest lid obecný přijímal pod obojí zpuosobú tělo a krev božie, tehdy jsú jim přezděli jedni Husi, někteří Wigleffi a jiní kacíři. A tehdy se potom lid duchovní i světský na dvě dělil, jedni s jednu stranú kněží a druzí s druhú. I jeli sú se haněti, až jest tomu král nemohl nic učiniti.

A když jest král odjel z Prahy na Nový hrad tehdy kněží s božím tělem s velikým zástupem šli od sv. Štěpána mimo rathúz Nového města. Tehdy někto lúčil s rathúzu kamenem na kněze, a zástup lidu proto se jest zbúřil, a řkúce: „Ted nám na božie tělo i na kněze házejí.“ I obořil se jest zástup k rathúzu a dobyli jsú ho šturmem a konšely jsú doluov smetali a zbili. Tehdy když jsú ty noviny krále došly, ve-

likým hořem šlak jej těžký napadl, i umřel jest král Vácslav. A tehdy jsú se v Praze velmi na kněží a na mnichy i na Němce rozlítli a hnali jsú jě ven, a druzí jsú sami ven utekli. Neb jsú v ta doby „obecně Němci na raddě byli i na úradiech. A tak pro takovú velikú búrři páni nesměli jsú krále Vácslava mrtvého zjevně skrze Prahu vézti, než tajně a skrytě vezli jsú jej na hrad k sv. Vácslavu. A tu jest ležel několiko neděl nepochován, neb se jest byl kázal na Zbraslavi pochovati v klášteře. Tehdy jsú jej páni opět tajně v noci poslali na Zbraslav, aby jej mniší pochovali, a tu jest byl pochován.

Potom jest král Zigmund Uherský, bratr krále Vácslava, přijel do Brna i obeslal pány české i moravské, Pražany i jiné k zákonu božiemu přichylné. A když jsú tam přijeli, tehdy se jest jich při tom zeptal: „Oč stojíte, že se tak búrříte?“ Čechové a Moravané ze spolka jsú králi pověděli: „Stojíme o čtyři kusy. Najprve, aby tělo božie a krev božie lidu obecnému rozdávána byla. Druhé, aby zjevní hříchové stavováni byli. Třetí, aby slovo božie svobodně kázáno bylo. Čtvrté, aby kněží světsky nepanovali a zbožie nedržali.“ Tehdy jest král řekl o tělu božím a krvi: „Tot' jest prvé bylo a ještět' má býti.“ I otázal se Pražan, řka: „Když já přijedu do Čech, pustíte-li mne do Prahy?“ Tehdy jsú řekli Pražané králi: „Nebudeš-li chtieti branú

vjeti, ale chcemet' zed' za honu položit, aby
jel jako pán“ Tehdy řekl jim král: „Vybeřtež
všecky řetězy z ulic a neste Staroměští na
hrad sv. Václava a Novoměští na Vyše-
hrad.“ To sú Pražané učinili.

Tehdy toho léta papež jest vydal na
Čechy, že jsú kacieři, kdež tělo a krev božie
přijímají, a dal odpustky, ktož by takového
Čecha zabil neb kterakkolivěk zahubil, že jest
hřiechóv i muk prázden. I počalí lidi bíti
i rozličnú smrtí hubiti.

Tehdy povstal jeden Čech z řádu rytieř-
ského velmi udatný, jednooký, jménem Žižka,
z boží milosti, i povstal zhuoru i táhl vo-
jensky polem na ty, ktož jest nepřijímal
těla božieho a krve boží pod obojí zpuosobí;
tohot' jest byl nepřítel a také jeho za ka-
cieře jměl.

I tak se jest strana proti straně zazlila,
kteráž strana přemohla, ta jest ukrutně bez
milosti zamordovala neb zapálila, neb
rozličnú smrtí zahubila, leč koho sám buoh
ráčil zachovati, ten živ zuostal. A zvláště
Němci Čechy hubili a Čechové Němce: A ta
jest válka stála ukrutně XIII leth.

A Žižka i jiní Čechové vždy polem leželi
v Čechách i v jiných zemích, bojujice o boží
zákon. Tehdy jsú pak dobyli Sazemina
Oustí a odtud jsú dobyli Hradiště i osadili
jsú hrad i horu i přezdělí jsú městu Tábor.
A Žižka jest táhl vojensky po zemi, hraduov

a měst dobýváje. A časté bitvy s silnými nepřáteli mieval, a však jest nikdy pole neztratil. A potom jest král Zigmund Uherský táhl do Čech z Uher na Vratislav. Tu jest kázal jednoho měštěnána Pražského koňmi smýkatí, a že se má též jiným Čechuom kacieřuom díti. Tehdy zvěděvše to Pražané, kdež byl jeden řetěz prve, tu udělali dva a zavřeli se proti němu.

A král osadil mnohým rytieřstvem Vyšehrad a hrad sv. Vácslava proti Pražanuom. A když to Žižka uslyšel, hned také osadil Vítkovu horu proti králi a přezděli hradu tomu Žižkov.

Tehdy král Uherský přitáhl jest vojensky a položil se na Zbraslavi, a Žižka s Pražany obehnal hrad sv. Vácslava. A tu se jest rytieřstvo statečně bránilo, ale hlad sú veliký měli, až jsú již žito vaříce jedli.

A král zvěděv, že by již hrad hladem dáti musili, i táhl jest s velikým vojskem, aby je retoval aneb jim špíže dodal. A nětco jest Žižkova lidu porazil, ješto jsú byli z vojska z vozuov utekli, a tak jest Pražany ot hradu odbil.

A tehdy jest přitáhl Rakúský vejvoda, Mišenský markrabie i jiná mnohá kniežata s množstvím rytieřstvem králi na pomoc. I táhl jest král i položil se před Prahú, a tu jsú krále korunovali na hradě sv. Vácslava. A tu také mnoho Němcuov na rytieřstvo

pasována.

Potom jsú táhli k Žižkovu hradu, aby ho dobyli. A když jsú šturmovali, tehdy když Žižkovi velmi těžko bylo, kněz s božím tělem, pojide z Prahy, a Němci jsú strachem hlavy lámali i s koňmi utiekajíc skákali s huory doluov.

Potom Němci kterého jsú Čecha se zmocnĕli, ač byl i jich strany, na to se neptajíc, ihned jej uhlédajíc, vzeli a upálili, až se jest proto král počal búřiti i Čechové.

A jiných mnozstvie Čechuov tu chvíli ležalo jest u Králové Hradce.

A pán z Rozmberka s jinými Němci ležal u Tháboru, a tu jest před Tábořem poražen, velikou hanbu i škodu vzav.

A když jest král cizozemce z země rozpustil, tehdy jest Žižka na pole vytrhlo i táhl po zemi, kláštery pále, mnichy z země hnal, faráře, kněží, kostely páliťi kázal, kteříž jsú pod jednu zpuosobú lidu obecniemu podávali.

A Pražané s jinými pány obehnali jsú Vyšehrad, a mnozstvie rytieřsiva bylo na něm.

A tu jsú se udatně bránili, a hlad jsú veliký jmĕli, neb nemajíce co jísti, konĕ jsú jedli.

A když jest bylo ráno na Vše svatĕ, přitáhl jest král k Vyšehradu s velkými vojsky. chtě Vyšehrad retovati. Tu jest mnozstvie pánuov českých a moravských z strany královy zabito. A král, vzem velikú škodu na

dobrych lidech, porazen jsa, i táhl jest na město. Tehdy jsú Pražanuom z Vyšehradu sstúpili a oni jej zbořili.

A Žižka měl dvě neděle bitvu s silnými nepřáteli, s Čechy a s Němci. Žižka Boru dobyl a nepřáteluom velikú škodu učiniv, na poli ostal.

Potom jest Žižka vpadl do kláštera Zbraslavě, a jeho drábi, otevřevše hrob, i vzeli jsú tělo krále Vácslava i posadili jsú jeho mezi sebú. A když Žižka kázal klášter zapáliti, drábi jsú pryč šli a krále tu nechali. Tehdy rybář jeden, Múcha jménem, ješto král laskav byl na něho, vzal tělo krále i schoval jeho tajně v své vinici a choval jeho málo na tři létha.

A Žižka s Pražany dobyl Říčan.

Potom táhl Žižka k Lomninám i dobyl jest Chotěšova a Kladrub a Krasikova, a tu jest pana Bohuslava Švamberka jal.

Tehdy král Uherský táhl jest na Žižku s velikú mocí. A Žižka, nechav svého vojska na dvú klášterů, i odjel jest. A Pražané u Nového hradu ležali a. brzo dobyli.

A potom válel u Votice s Tábory.

A král Uherský obehnal Žižkóv lid na Kladrubích. A sám tu krále osobně ležal a nákladně děly dobýval. A Žižka, sebravše se, i táhl jest do Plzenska, aby lid svůj na Kladrubiech retoval. A když jest byl Žižka od Kladrub šest mil, tehdy jest král táhl

pryč od Kladrub i táhl jest z Čech do Uher.
A Žižka jest Plzen obehnal, a tu jest škodu
vzal na lidech a nedobyl.

I táhl jest Žižka k Chomútovu na Květnú
neděli šturmem, a tu jest na tři tisíce na
miestě lidu zbito a zapáleno.

I táhl jest odtud k Berúnu šturmem,
a tu jest také drahně zbito a zapáleno.

I táhl jest tudy do Prahy. A v tu dobu
z hradu sv. Vácslava Pražanuóm zstúpili.
Pak z Prahy jest s velikú mocí k České-
mu Brodu táhl. A tu Němci se zavřeli, i do-
byl jest města šturmem. A Němci na kostel
utekli. A tu pod nimi kostel zapálili. Tu
Němcuov nětco pohořalo a někteří s věže
zskákali. A proto zbiti cepami, kteříž jsú
hlav nezlámali.

Pak jsú se jiná města poddávaly: Kouřim,
Nymburk, Kolín, Hora, Čáslav, Chrudim,
Lithomyšl, Polička, Dvuor. Jaromiře pak
dobyli šturmem, neb sú sobě uffali obra-
ně, že jest to město velmi dobré. Tak
jsú ta města i jiná k zákonu božiemu při-
stúpila.

Potom sáhl jest Žižka a obehnal jest Rábi
hrad, a tu mu jest druhé oko vystřeleno.

I byl jest slep a ledva živ zuostal.

A Pražané hradu Mostu dobývali. Mišenský
přítáhl i retoval jest Mostu a Pražany jest
porazil. A pušky a praky jest pobral a mnoz-
stvie lidu porazil. Ale málo zjímal.

Pak po několiko nedělách kornešti vtrhli do země valně s velilcii mocí kniežat, hrabí, biskupuov, i Mišenský, a to velmi ukrutní. Kteréhož jsú Čecha dosáhli, každého jsú zabili neb upálili.

I přitáhli jsú před Žateč se vši mocí i leželi dosti blízko města; v tom ležení třikrát jsú šturmovali, a však jsú nic nedobyli. A mnozstvie lidu v těch šturmiech zbito. I vzeli kornešti velikú škodu a s hanbú velmi plaše pryč se hnuli ode vši špíže.. A mnozstvie jest stanuov shořalo. I táhli s těží ven z země. Potom Žižka, zhojiv se a slep jsa na obě oči, táhl jest do Plzenska. A tu se naň velmi silně Čechové a Němci sebrali.; A tu se jest Žižka u Plané bil. A když jest mu již velmi těžko bylo, jel jest brannú rukú několiko mil. A tu se nepřáteluov odbiv, na huoru velmí vysokú vojskem ujel. A tu jest suobú stranú mnoho zbito. Tu jest pak Žižka s vojskem do Žatče utekl, a odtud jest táhl na Pikharty a dobyl jich na ostrově u Valuov. I kázal jest jě zapáliti.

Tehdy jest král Uherský s velikú mocí přitáhl do Čech, maje s sebú Turky, Valachy i Ráce, Uhry, Kány, Yassy, Němce i jiné rozličné cízozemce.

A Žižka s vojskem přitáhl do Hory. A král, zvěděv, že jest Žižka u Hory, táhl jest

k Hoře, chtě jej zastihnúti. Tehdy Žižka táhl ven proti králi z hory, i otočil se jest vozy před Horú. A tu se bili celý den. A když bylo večír, tehdy se jest král položil jedva na dostřelenie od Žižkova vojska. Pak když bylo pět hodin na noc, tehdy Žižka táhl jest na královo vojsko. A tu se jest skrze vojsko probil, neb jest odtud jinudy s vojskem nemohl, a méně než čtvrt mile jest odtáhl, až jest den byl, i kázal se jest vozy otočiti.

A když se jest král k bitvě nestrojil, neb ještě více svého vojska čekal, neb jsou již blízko táhl, i tehdy Žižka kázal se jest hnúti do Kolína. A odtud poslal po více lidu, aby se vždy s králem Uherským bil. A král, Horu maje, položil se jest blízko od Hory vojskem. A z něho jsou pannám i paníem nasilé dělali až do smrti. A tak jest všudy kázal páliťi.

A když jest lid Žižkuov přitáhl, tehdy jest táhl, chtě se s králem Uherským bíti.

A když jsou proti sobě ležali, tehdy král, zapáliv Horu třetí hodinu na noc, táhl jest k Brodu Německému před Žižkou. A Žižka po něm.

A když bylo za Habrem, tehdy jsou vojska postíhali a bili jsou je až do Německého Brodu. A mnozstvie jest ztonulo s konmi, ješto se s nimi led provaloval, a vozy všechny s velikým sbožím.

A nazajťrie Žižka kázal k městu šturmovati celý den. A však nemohli dobyti, neb

jsú se rytířsky bránili. Ale nazajtršie bez
brani dobyli, všecy zbili, jedné pana Záv-
viši Poláka a pana Rarovského a pana
Mrtvici, ty tři rytieře u vězenie přijeli.

A vrátil se jest Žižka s vojskem zase.

Potom jest táhl Žižka do Plzenska i dobyl
jest Žlutic šturmem na Velikú noc. Odtud
Kukštýna dobyl. A odtud jest táhl
k Taynu k městu, šturmovali a dobyli jsú
jeho. A mnoho statečných lidí zbili u štur-
mu.

A v tu dobu jedno knieže přijelo
jest rytieřsky, maje na čtyři tisíce koní s sebou.
I byla jemu Praha poddána. A Žižka jemu
řikal „synu“, a knieže Žižkovi „otče“.

A v té chvíli obehnali jsú Pražané Karlšteyn.
A knieže obehnal Opočuo, a, toho jsú ne-
dobyli.

A v ty časy sú Táboři s velikú mocí do
Prahy přitáhli a na Novém městě
se položili. A odtud jsú outok nepřátelský
do Starého města učinili, ani na ně péče ne-
měli. A v tom Staroměstí, opatřivše se, i sme-
tali některé z domů a jali jsú jich na něko-
liko seth a jiné jsú hanebně z města vyhnali.
A když to knieže nechtělo pod obojí zpuoso-
bú přijímati, tehdy jsú jej Pražané opustili
i Žižka. I jel jest knieže zase do Litvy.

Po tom jest zase přijel, maje za to, že mu
též přijde jako prvé, ano nic.

Potom se Pražané svadili s Žižkú. Když

pak Žižka přitáhl do Kostelce nad Labí, tehdy Pražané s velikú mocí táhli jsú naň a on, vida velikú moc na se, i táhl jest před nimi a Pražané po něm. A když bylo blízko k Malešovu, tehdy se jest Žižka zase na ně obrátil i bil se jest s nimi, i porazil jest jě. A pro to pobitie mnoho jest vdov a sirotkuov v Praze i jinde zděláno.

A když bylo plné čtyři léta po krále Vácslavově smrti, tehdy Pražané, vidúce, ano se jim zle děje, i želeli sú tepruv krále Vácslavovy smrti a ptali se tepruov s velikú pilností, a chtíc dobrý koláč dáti tomu, kto by jej věděl, že bychom jemu chtěli dáti dobrý královský koláč, k tomu pohřeb učiniti slavný. Tehdy jeden rybář Múcha, slyše to, že chtíc královi poctivý pohřeb dáti, i pověděl jest, že jej má u vinnici. I vzali jsú ho do Prahy i učinili jeho velebnosti královské slavný pohřeb královský. A položili jsú jeho na hradě u sv. Vácslava v hrobě s otcem jeho, s ciesařem Karlem, a tu ležie. Potom jest Žižka přitáhl s vojskem na Špitálské pole. A tu jest s Pražany smieřen. Potom jest táhl do Moravy i dobýval Příbyslavi.

A již jsú Táboři Žižku dobře v nenávisti měli, najviece proto, že Žižkovi kněží řádně mše slúžili v ornátě a s pleší a v komži, božie tělo nosili v monstranci. Protož sú Žižkovým

kněžím říkali plátenníci a Žižka Táborským ševci. Neb Táborskí kněží jedině v sukni bez pleše a druzí s bradami mši slúžili. I v tom jsou sobě rozdílni byli.

Tehdy se jest tu u Přibyslavě Žižkovi vyvrhla hlíza, i umřel jest Žižka, i pochovali jsou jeho v Králové Hradci, a tu ležie.

Tehdy jsou jeho vojskám přezděli Sirotci, a tak jsou vždy sluli.

A Hradecští kázali jsou sobě Žižku namalovati na korúhvi na bílém koni v rytířské zbroji s palcátem vuoděnie, tak jako živ jsa, jezdil. A když jsou se Hradecští pod tú korúhví bili, nikdy jsou boje neztratili.

Tehdy jsou sobě Hradecští hauptmany zvolili, kohož se jim zdálo. Ale kněz Prokůpek najvícé jest vládl. Také s Táborské moci vzdvihlo se jest vojsko veliké, a to jest vojsko slulo polnie. Tiem jest polniem vojskem vládl kněz Prokop Holý. Pak ten jest býval v bitvě na špici v tlustém kabátě.

A ty dvě vojště uzdy jsou polem táhli v Čechách i v Moravě i v Rakúsiach i v Uhřiech, v Durynciech, v Macích i v Lužnické zemi. Také jest široce táhlo vojsko do Rous, do Prus, a leželo jest v Prusiech a v Dansku, a koně v moři brodili. A však jsou s velikú ctí zase přijeli. Ostatci pak mezi Brodem u Kouříma od Čechuov sú zhynuli.